

“УУЛ УУРХАЙН БУС ЭКСПОРТЛОГЧДИЙН ТҮҮВЭР СУДАЛГАА”

Урьдчилсан үр дүнгийн танилцуулга

Түүвэр судалгаа, шинжилгээний хэлтэс,

Судалгаа, статистикийн газар,

Монголбанк

2022.08.11

Улаанбаатар хот

ИЛТГЭЛИЙН АГУУЛГА

1

Түүвэр судалгааны ерөнхий мэдээлэл

Түүвэрлэлтийн талаар болон түүвэрлэлтийн шинж чанар

2

Экспортын бүтээгдэхүүний талаарх мэдээлэл

Онцлог, нийлүүлэх хугацаа, гадаад гүйлгээ

3

Экспортын бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл, санхүүжилт

Түүхий эд, хүний нөөц, тоног төхөөрөмж, санхүүжилт

4

Гадаад зах зээл

Эрэлт, гадаад маркетинг, борлуулалтын суваг

5

Дотоодын дэмжлэг, саад бэрхшээл

Саад бэрхшээл, шаардлагатай арга хэмжээ

Ерөнхий мэдээлэл

 Улаанбаатар

VI/23-VII/8 өдрүүдэд

157 уул уурхайн бус бүтээгдэхүүн экспортлогч аж ахуйн нэгжүүд

МОНГОЛЫН ҮНДЭСНИЙ ХУДАЛДАА АЖ ҮЙЛДВЭРИЙН ТАНХИМ

- Уул уурхайн бус экспортлогчдын бизнесийн орчны нөхцөл байдал, тулгамдаж буй бэрхшээлийг тодорхойлох тус түүвэр судалгааг зохион байгууллаа.
- Экспортын нийт үнийн дүнгийн **6.1 хувь** буюу **725** (давхардаагүй тоогоор 540) аж ахуйн нэгжийг эх олонлогоор авч үзсэн.
- Түүвэрт хамрагдсан аж ахуйн нэгжүүдийн тоо эх олонлогийн **22 хувь** (29%) болж байна.

Түүвэрлэлт

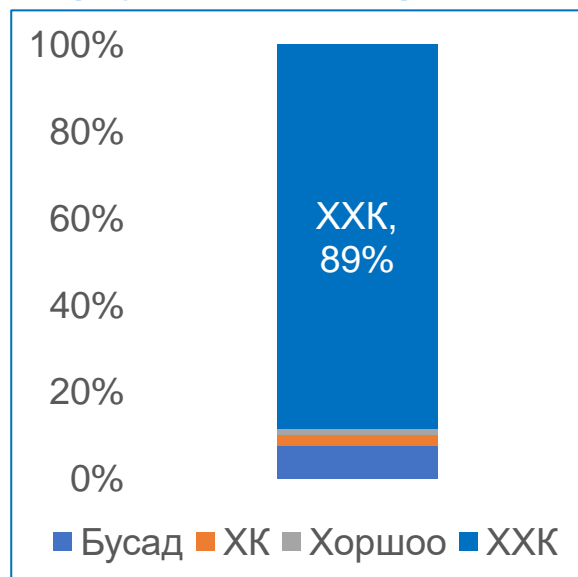
Уул уурхайн бус бүтээгдэхүүн экспортолсон аж ахуйн нэгжүүд, давтагдсан тоогоор

Барааны төрөл	Үнийн дүн сая \$ (2021)	2019	2020	2021	2022M 3	2019-2021 онуудын дундаж	Эзлэх %	Түүврийн хэмжээ	Эзлэх %
Мал аж, ахуй	371.8	302	240	214	76	252	33%	77	49%
Амьд мал, малын мах	23.6	74	50	35	6	53	7%	16	10%
Арьс, шир	5.4	61	47	40	22	49	7%	15	10%
Малын өлөн гэдэс	15.3	12	13	16	8	14	2%	3	2%
Ноолуур	315.5	46	47	45	15	46	6%	11	7%
Ноос, бусад үс, хялгас	9.6	61	46	42	8	50	7%	29	18%
Бусад	2.4	48	37	36	17	40	5%	3	2%
Газар тариалан	5.5	48	64	59	14	57	8%	23	15%
Үр, тариа, рапс	5.4	21	35	30	5	29	4%	7	4%
Жимс, самар, хүнсний ногоо	0.0	7	11	8	3	9	1%	6	4%
Бусад	0.1	20	18	21	6	20	3%	10	6%
Аж үйлдвэрлэл	182.5	475	418	452	181	448	59%	57	36%
Хүнс	132.5	115	95	104	28	105	14%	11	7%
Ноолууран эдлэл	33.7	94	102	118	58	105	14%	33	21%
Бусад хувцас, гутал, эдлэл	16.4	266	221	230	95	239	32%	13	8%
Нийт	559.8	825	722	725	271	757	100%	157	100%

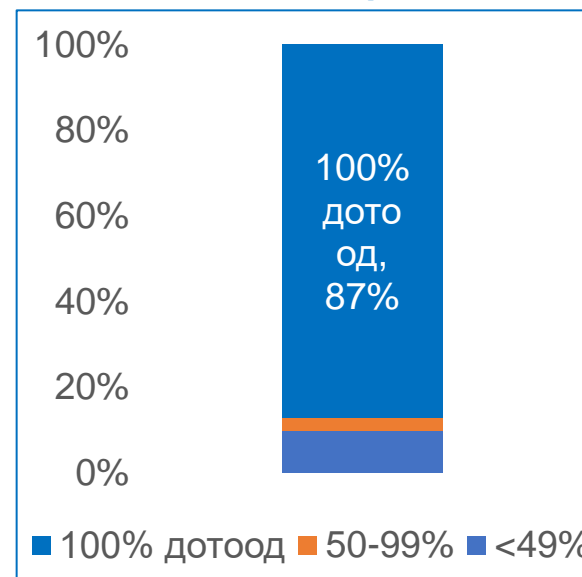
Эх сурвалж: ГЕГ

Түүвэрлэлтийн шинж чанар

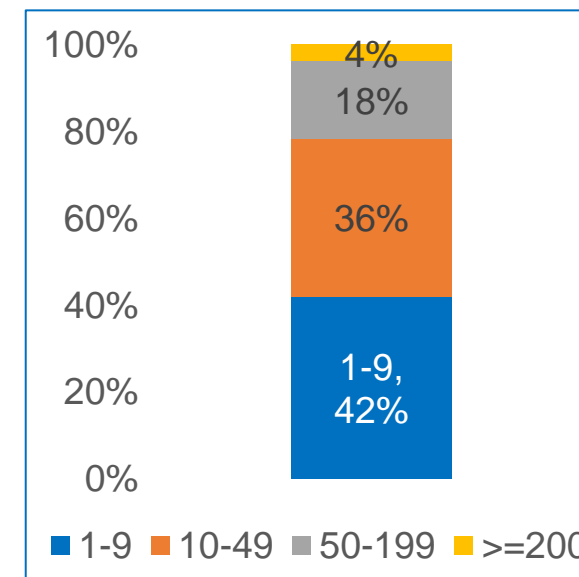
Хариуцлагын хэлбэр

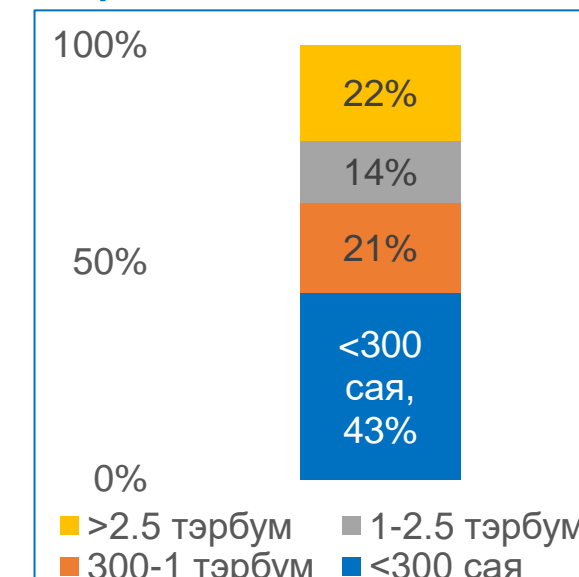
Өмчлөлийн хэлбэр

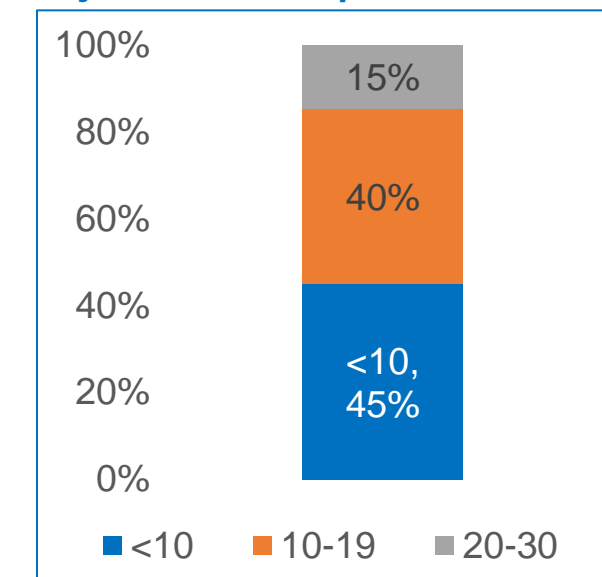
Ажиллагсдын тоо

Орлогын ангилал

Үйл ажиллагаа явуулсан хугацаа, жилээр

Эх сурвалж: Монголбанк, Уул уурхайн бус экспортлогчдын түүвэр судалгаа

ИЛТГЭЛИЙН АГУУЛГА

1

Түүвэр судалгааны ерөнхий мэдээлэл
Түүвэрлэлтийн талаар болон түүвэрлэлтийн шинж чанар

2

Экспортын бүтээгдэхүүний талаарх мэдээлэл
Онцлог, нийлүүлэх хугацаа, гадаад гүйлгээ

3

Экспортын бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл, санхүүжилт
Түүхий эд, хүний нөөц, тоног төхөөрөмж, санхүүжилт

4

Гадаад зах зээл
Эрэлт, гадаад маркетинг, борлуулалтын суваг

5

Дотоодын дэмжлэг, саад бэрхшээл
Саад бэрхшээл, шаардлагатай арга хэмжээ

Экспорт хийсэн хугацаа, сараар

Бүтээгдэхүүний төрөл	Экпортын хийсэн дундаж хугацаа	Экспортод бэлтгэхэд зарцуулсан дундаж хугацаа
Амьд мал, малын мах	47.3	21.6
Арьс, шир	26.9	14.3
Малын өлөн гэдэс	80.0	15.0
Ноолуур	64.4	19.4
Ноос, бусад үс, хялгас	67.7	20.3
Бусад МАА-н гаралтай	18.0	2.8
Үр, тариа, рапс	84.9	21.1
Жимс, самар, хүнсний ногоо	45.5	55.5
Бусад газар тариалангийн	30.5	14.1
Хүнс	78.1	48.4
Ноолууран эдлэл	99.4	41.6
Бусад хувцас, гутал, эдлэл	36.7	13.2
Дундаж	63.0	26.2

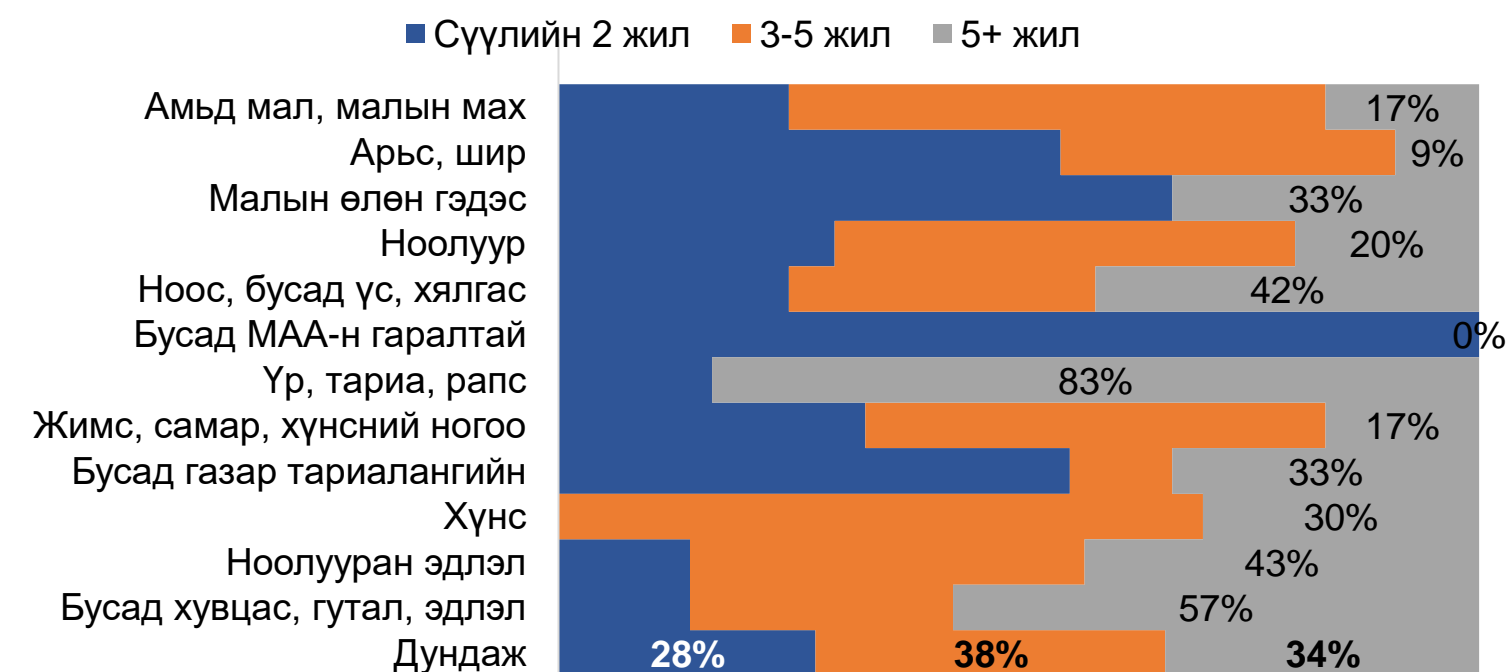
Экспортын бүтээгдэхүүний онцлог

Бүтээгдэхүүний төрөл	Борлуулалтад эзлэх хувь	Үйлдвэрлэлд эзлэх хувь
Амьд мал, малын мах	74.6	74.8
Арьс, шир	40.0	36.2
Малын өлөн гэдэс	73.3	76.7
Ноолуур	67.4	65.7
Ноос, бусад үс, хялгас	62.0	55.8
Бусад МАА-н гаралтай	95.0	95.0
Үр, тариа, рапс	54.3	50.8
Жимс, самар, хүнсний ногоо	64.2	62.2
Бусад газар тариалангийн	56.5	64.5
Хүнс	61.1	53.8
Ноолууран эдлэл	67.4	62.7
Бусад хувцас, гутал, эдлэл	35.7	34.4
Дундаж	60.4	56.8

Гадаад худалдан авагч, түнштэйгээ тогтвортой харилцаа үүссэн эсэх

Бүтээгдэхүүний төрөл	Тийм
Амьд мал, малын мах	87%
Арьс, шир	73%
Малын өлөн гэдэс	100%
Ноолуур	91%
Ноос, бусад үс, хялгас	83%
Бусад МАА-н гаралтай	100%
Үр, тариа, рапс	86%
Жимс, самар, хүнсний ногоо	100%
Бусад газар тариалангийн	100%
Хүнс	91%
Ноолууран эдлэл	85%
Бусад хувцас, гутал, эдлэл	54%
Дундаж	84%

Тогтвортой харилцааны хугацаа

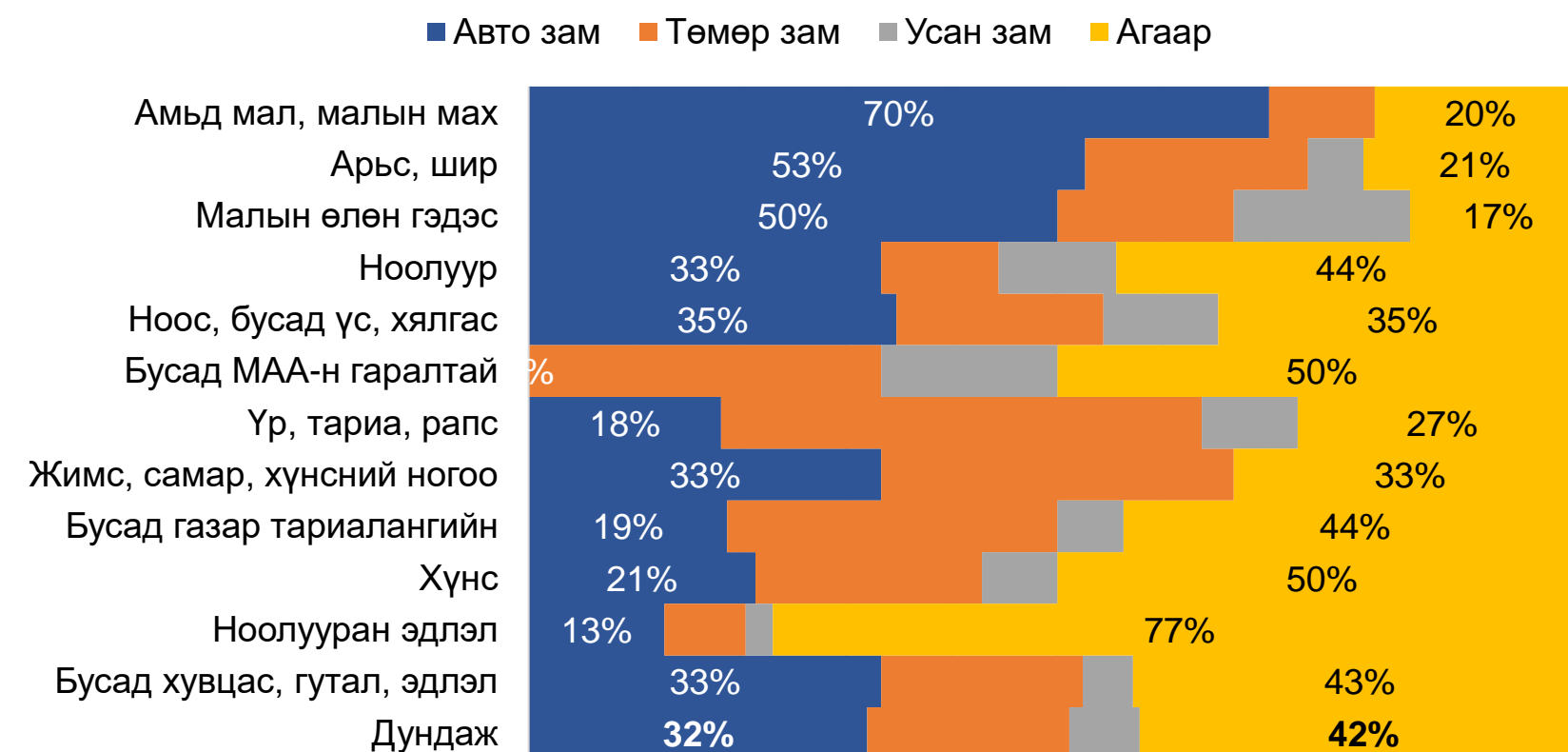
Бараа нийлүүлэх хугацаа, хоногоор

Бүтээгдэхүүний төрөл	Бараа нийлүүлэх хугацаа (ковидын өмнө)	Бараа нийлүүлэх хугацаа (ковидоос хойш)	Хугацааны өөрчлөлт
Амьд мал, малын мах	21.6	67.8	46.2
Арьс, шир	24.0	35.4	11.4
Малын өлөн гэдэс	27.7	45.0	17.3
Ноолуур	25.7	38.9	13.3
Ноос, бусад үс, хялгас	28.5	58.6	30.1
Бусад МАА-н гаралтай	29.5	50.0	20.5
Үр, тариа, рапс	19.3	31.7	12.3
Жимс, самар, хүнсний ногоо	6.4	50.1	43.7
Бусад газар тариалангийн	74.2	180.1	105.9
Хүнс	13.9	52.3	38.4
Ноолууран эдлэл	29.6	44.4	14.8
Бусад хувцас, гутал, эдлэл	11.2	70.7	59.6
Дундаж	25.9	58.5	32.5

Гадаад гүйлгээний хугацаа (бүтээгдэхүүн), хоногоор

Бүтээгдэхүүний төрөл	Гадаад гүйлгээний хугацаа (ковидын өмнө)	Гадаад гүйлгээний хугацаа (ковидоос хойш)	Хугацааны өөрчлөлт
Амьд мал, малын мах	2.3	4.8	2.4
Арьс, шир	7.0	7.9	0.9
Малын өлөн гэдэс	2.3	5.8	3.5
Ноолуур	2.8	6.6	3.8
Ноос, бусад үс, хялгас	4.2	8.0	3.8
Бусад МАА-н гаралтай	5.8	11.5	5.7
Үр, тариа, рапс	12.3	12.5	0.2
Жимс, самар, хүнсний ногоо	6.5	5.9	(0.6)
Бусад газар тариалангийн	1.8	10.1	8.4
Хүнс	2.9	9.0	6.1
Ноолууран эдлэл	14.1	20.8	6.7
Бусад хувцас, гутал, эдлэл	3.9	3.8	(0.1)
Дундаж	6.4	10.1	3.7

Бүтээгдэхүүний тээвэрлэлтийн төрөл

Гадаад гүйлгээний хугацаа (түнш улс), хоногоор

Голлох худалдааны түнш улсаар	Гадаад гүйлгээний хугацаа (ковидын өмнө)	Гадаад гүйлгээний хугацаа (ковидоос хойш)	Хугацааны өөрчлөлт
БНХАУ	4.2	5.9	1.7
ОХУ	4.2	6.1	2.0
БНСУ	7.4	13.1	5.7
Япон	3.1	5.1	2.0
АНУ	6.3	11.6	5.3
ХБНГУ	4.8	6.6	1.8
Франц	5.0	12.3	7.3
Итали	2.8	6.5	3.7
ИБУИНВУ	4.0	4.0	-
Австрали	3.0	3.0	-
БНТУ	3.0	4.1	1.1
Дундаж	4.3	7.1	2.8

ИЛТГЭЛИЙН АГУУЛГА

1

Түүвэр судалгааны ерөнхий мэдээлэл
Түүвэрлэлтийн талаар болон түүвэрлэлтийн шинж чанар

2

Экспортын бүтээгдэхүүний талаарх мэдээлэл
Онцлог, нийлүүлэх хугацаа, гадаад гүйлгээ

3

Экспортын бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл, санхүүжилт
Түүхий эд, хүний нөөц, тоног төхөөрөмж, санхүүжилт

4

Гадаад зах зээл
Эрэлт, гадаад маркетинг, борлуулалтын суваг

5

Дотоодын дэмжлэг, саад бэрхшээл
Саад бэрхшээл, шаардлагатай арга хэмжээ

Нийт өртөгт түүхий эдийн эзлэх хувь

Бүтээгдэхүүний төрөл	Түүхий эдийн эзлэх хувь
Амьд мал, малын мах	55.8
Арьс, шир	48.4
Малын өлөн гэдэс	52.1
Ноолуур	76.6
Ноос, бусад үс, хялгас	62.4
Бусад МАА-н гаралтай	62.3
Үр, тариа, рапс	44.3
Жимс, самар, хүнсний ногоо	56.7
Бусад газар тариалангийн	61.9
Хүнс	61.4
Ноолууран эдлэл	61.2
Бусад хувцас, гутал, эдлэл	57.7
Дундаж	59.3

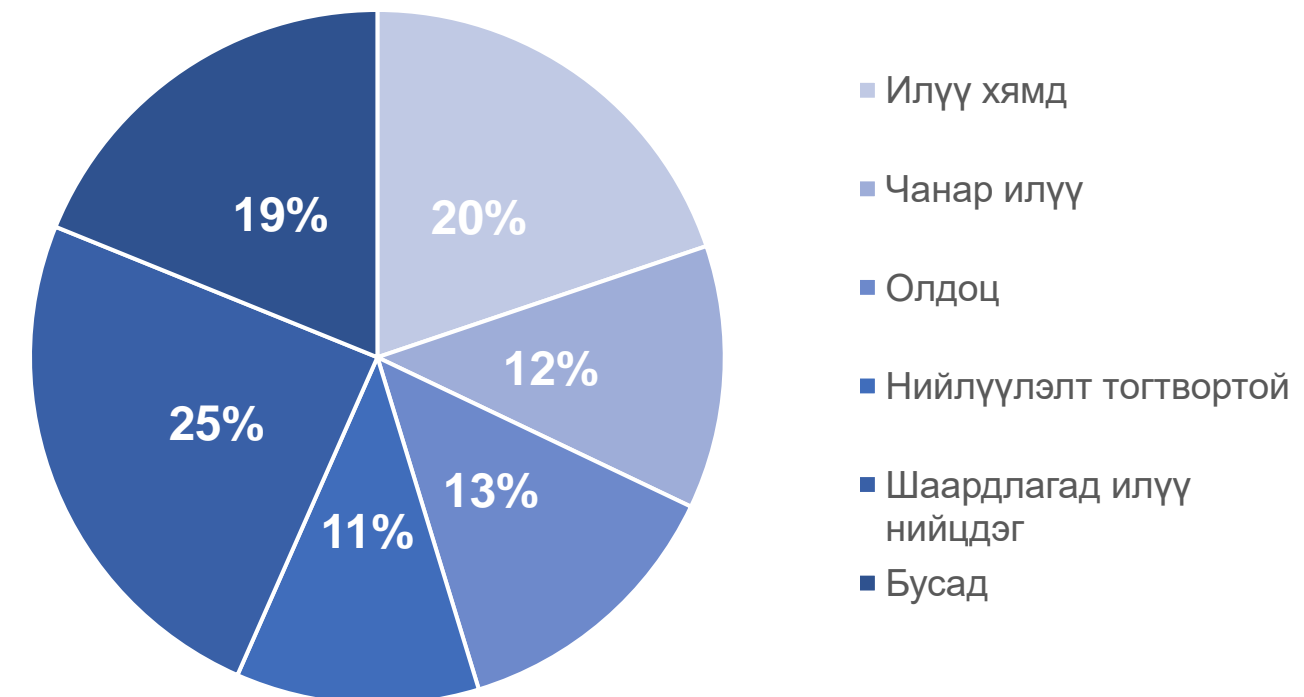
Нийт түүхий эдийн импортын эзлэх хувь

Бүтээгдэхүүний төрөл	Импортын түүхий эдийн эзлэх хувь
Амьд мал, малын мах	17.3
Арьс, шир	34.6
Малын өлөн гэдэс	14.6
Ноолуур	5.5
Ноос, бусад үс, хялгас	22.7
Бусад МАА-н гаралтай	3.7
Үр, тариа, рапс	15.7
Жимс, самар, хүнсний ногоо	15.0
Бусад газар тариалангийн	23.0
Хүнс	22.7
Ноолууран эдлэл	14.9
Бусад хувцас, гутал, эдлэл	48.2
Дундаж	21.9

Импортын түүхий эдийг дотоодоос хангах боломжтой эсэх

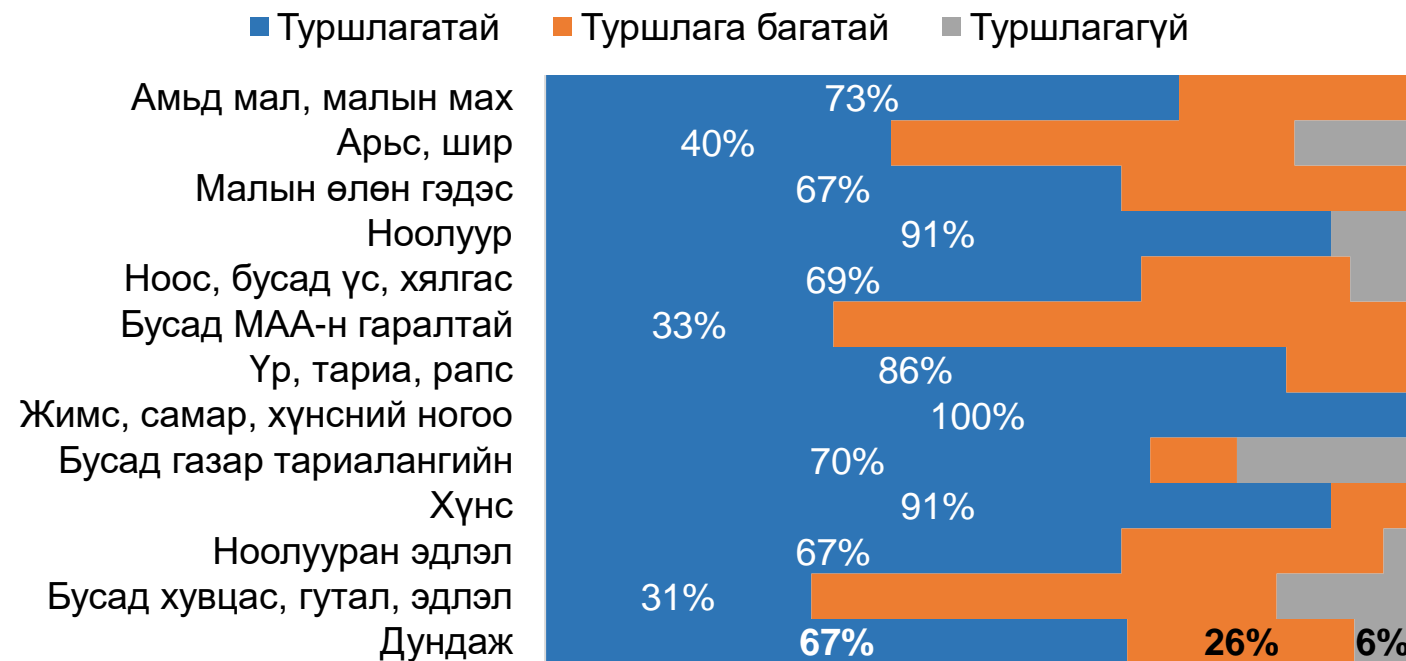
Бүтээгдэхүүний төрөл	Тийм
Амьд мал, малын мах	73%
Арьс, шир	40%
Малын өлөн гэдэс	33%
Ноолуур	27%
Ноос, бусад үс, хялгас	48%
Бусад МАА-н гаралтай	100%
Үр, тариа, рапс	57%
Жимс, самар, хүнсний ногоо	67%
Бусад газар тариалангийн	80%
Хүнс	64%
Ноолууран эдлэл	30%
Бусад хувцас, гутал, эдлэл	46%
Дундаж	49%

Ямар шалтгаанаар гадаад түүхий эдийг ашигладаг вэ?

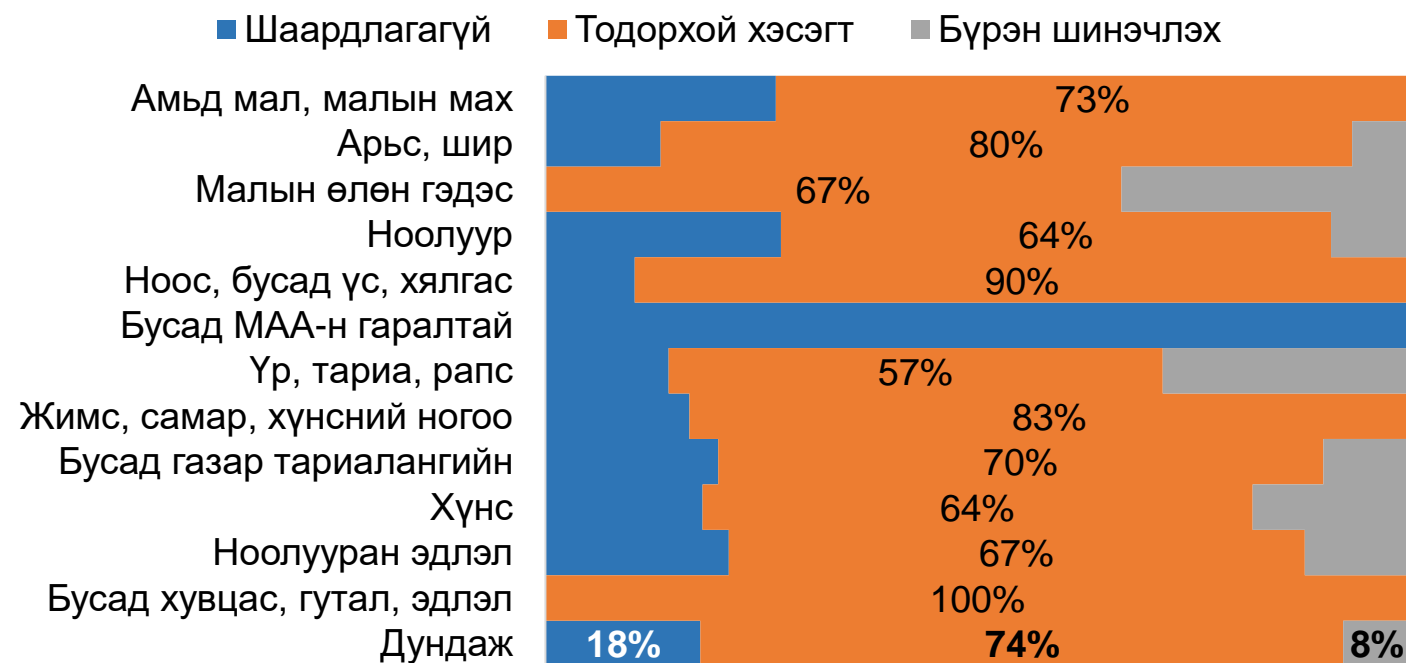
Ажиллах хүчний экспортын маркетинг, борлуулалтын туршлага

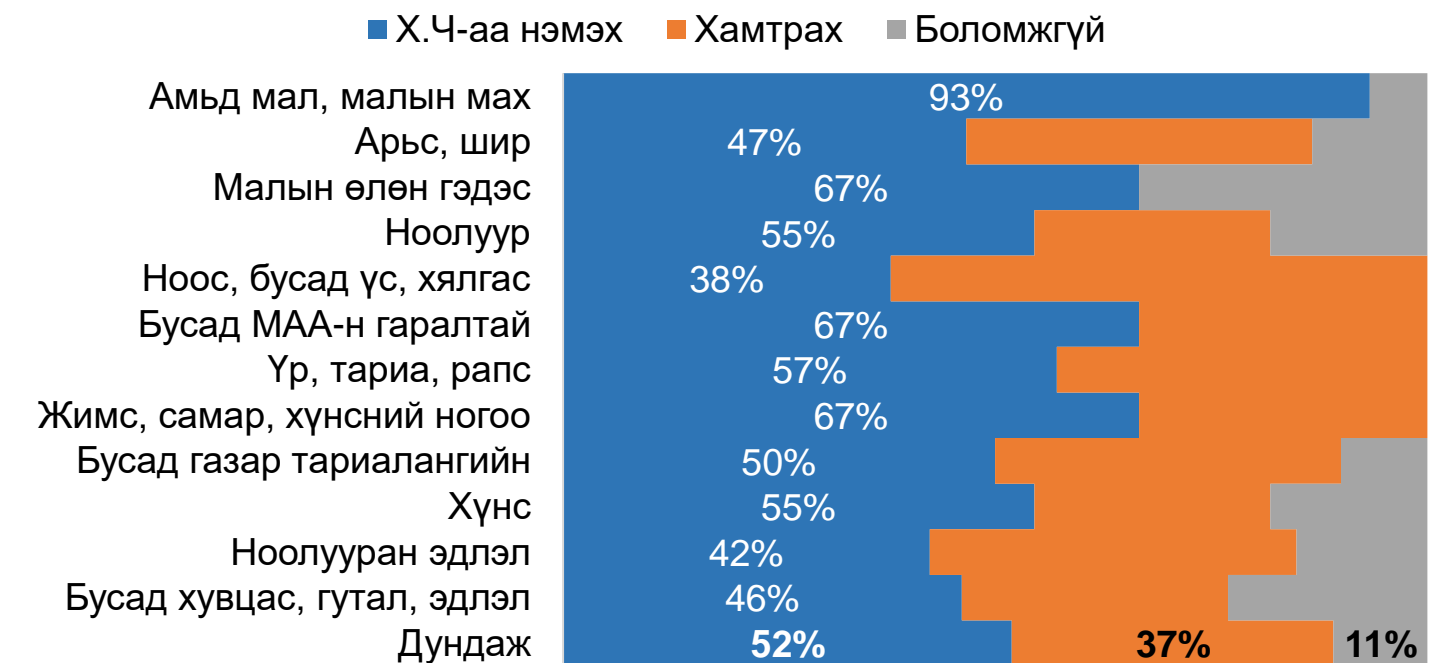
Ур чадвартай хүний нөөц бүрдсэн эсэх

Бүтээгдэхүүний төрөл	Тийм
Амьд мал, малын мах	80%
Арьс, шир	40%
Малын өлөн гэдэс	0%
Ноолуур	73%
Ноос, бусад үс, хялгас	72%
Бусад МАА-н гаралтай	100%
Үр, тариа, рапс	57%
Жимс, самар, хүнсний ногоо	67%
Бусад газар тариалангийн	90%
Хүнс	82%
Ноолууран эдлэл	67%
Бусад хувцас, гутал, эдлэл	54%
Дундаж	67%

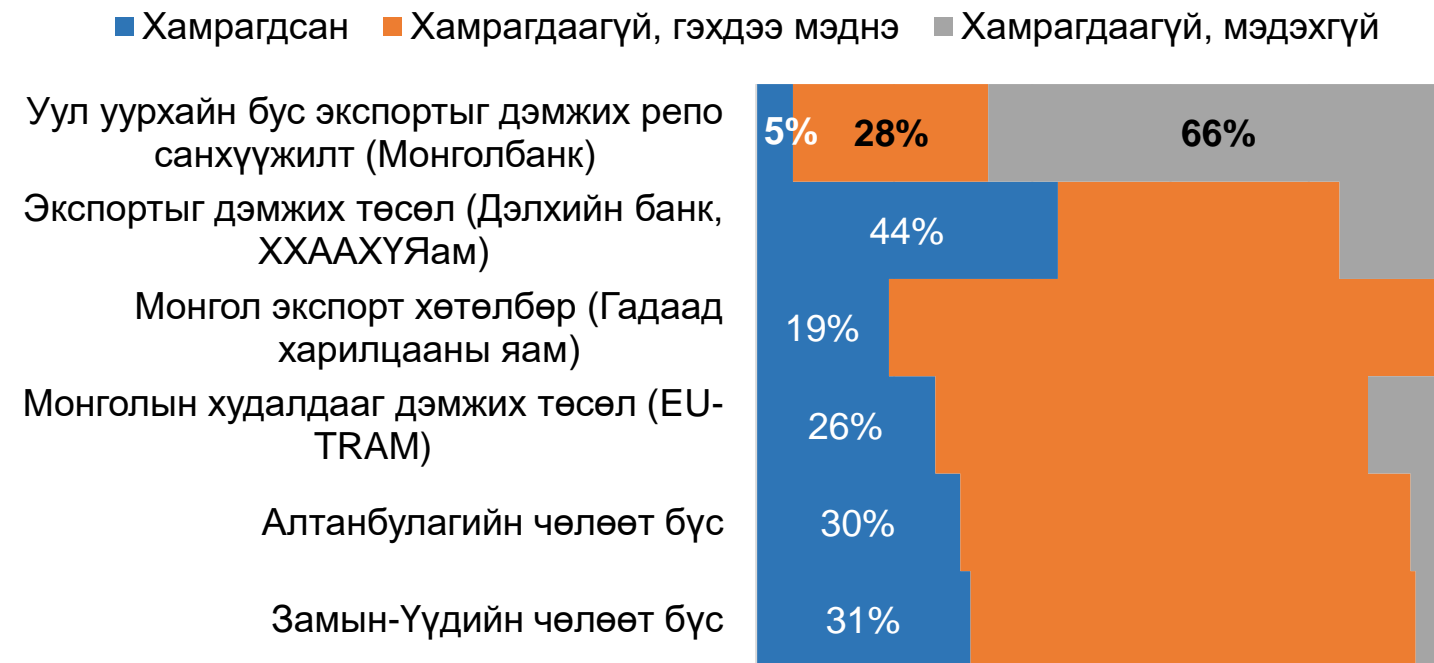
Үйлдвэрийн техник, тоног төхөөрөмжөө шинэчлэх шаардлагатай эсэх

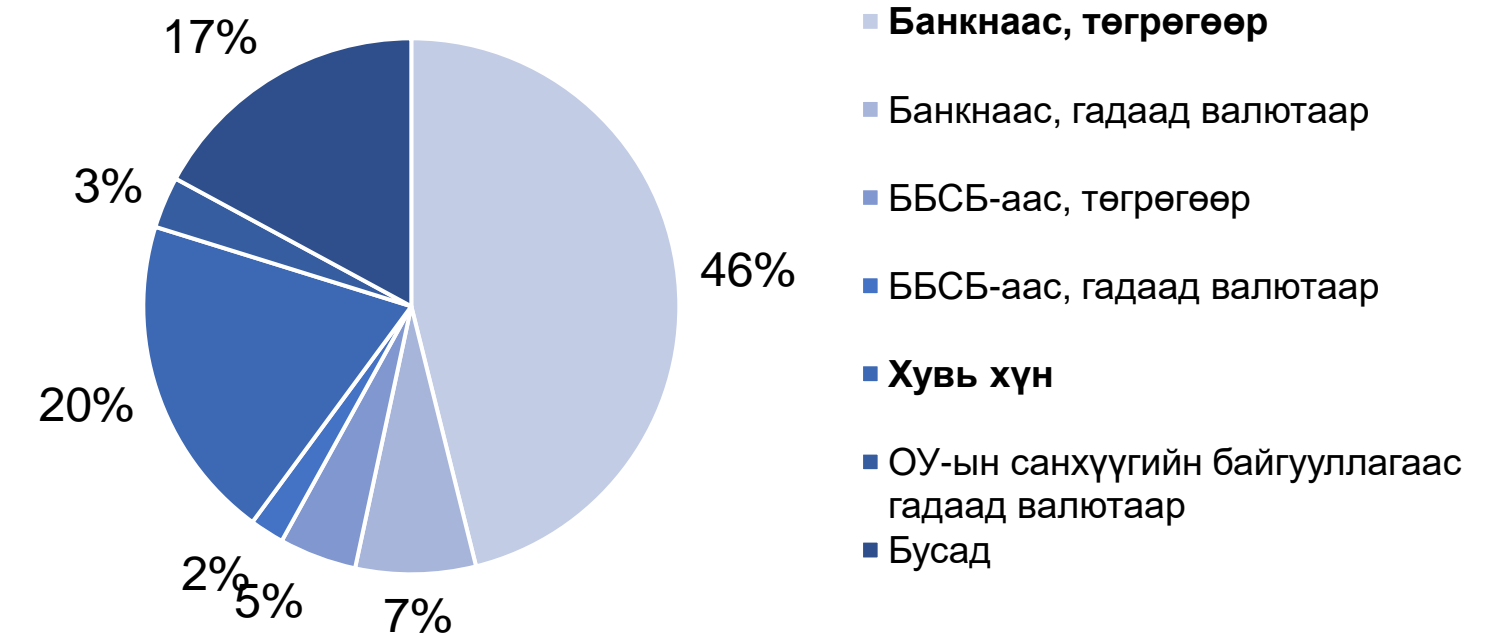
Экспортын нэмэлт захиалга биелүүлэх боломж

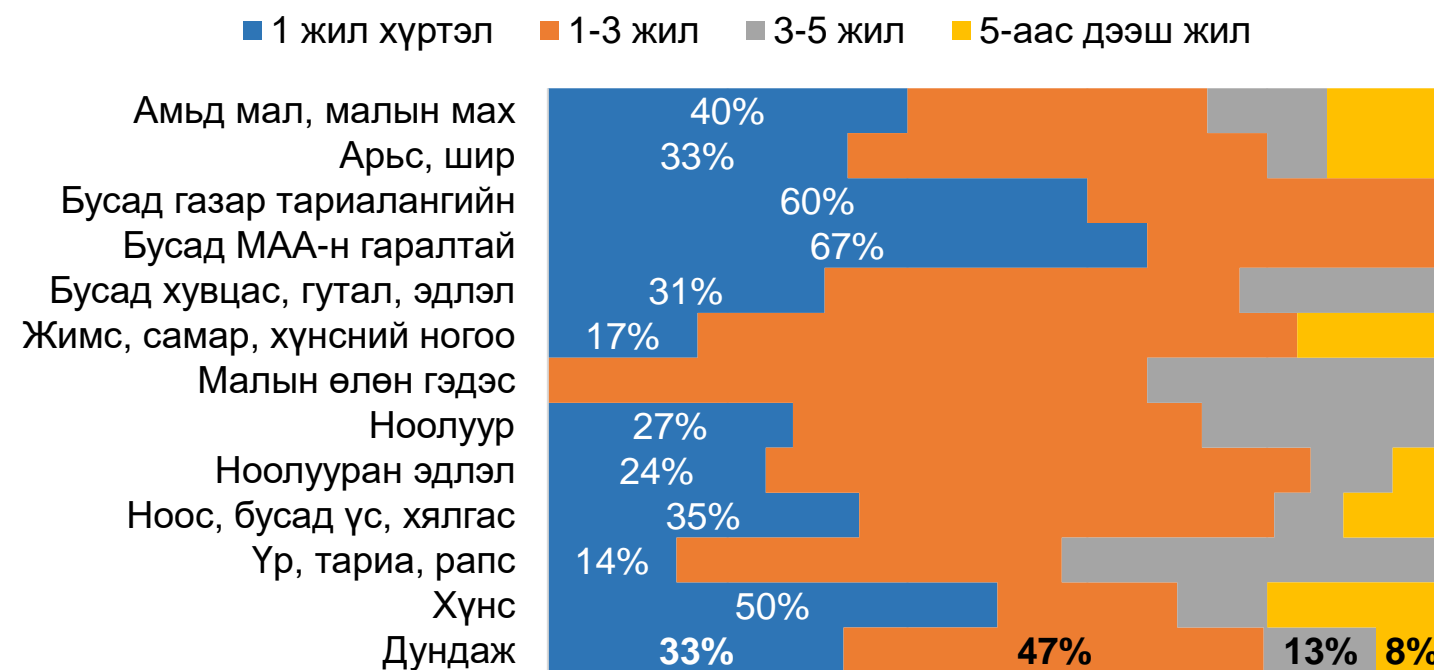
Экспортыг дэмжих арга хэмжээ, санхүүжилтэд хамрагдсан байдал

Санхүүжилтийн эх үүсвэр

Санхүүжилтийн хугацаа

Шаардлагатай санхүүжилтийн хугацаа (зориулалт), сараар

Санхүүжилтийн хугацаа	Эргэлтийн хөрөнгө	Х.О-ын хувьд
Амьд мал, малын мах	28.3	41.9
Арьс, шир	36.9	57.3
Бусад газар тариалангийн	24.6	31.4
Бусад МАА-н гаралтай	7.0	8.3
Бусад хувцас, гутал, эдлэл	47.6	57.6
Жимс, самар, хүнсний ног	30.5	32.2
Малын өлөн гэдэс	30.0	60.0
Ноолуур	32.8	67.5
Ноолууран эдлэл	40.8	78.3
Ноос, бусад үс, хялгас	28.3	45.0
Үр, тариа, рапс	21.8	52.0
Хүнс	24.2	47.5
Дундаж	33	56

ИЛТГЭЛИЙН АГУУЛГА

1

Түүвэр судалгааны ерөнхий мэдээлэл

Түүвэрлэлтийн талаар болон түүвэрлэлтийн шинж чанар

2

Экспортын бүтээгдэхүүний талаарх мэдээлэл

Онцлог, нийлүүлэх хугацаа, гадаад гүйлгээ

3

Экспортын бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл, санхүүжилт

Түүхий эд, хүний нөөц, тоног төхөөрөмж, санхүүжилт

4

Гадаад зах зээл

Эрэлт, гадаад маркетинг, борлуулалтын суваг

5

Дотоодын дэмжлэг, саад бэрхшээл

Саад бэрхшээл, шаардлагатай арга хэмжээ

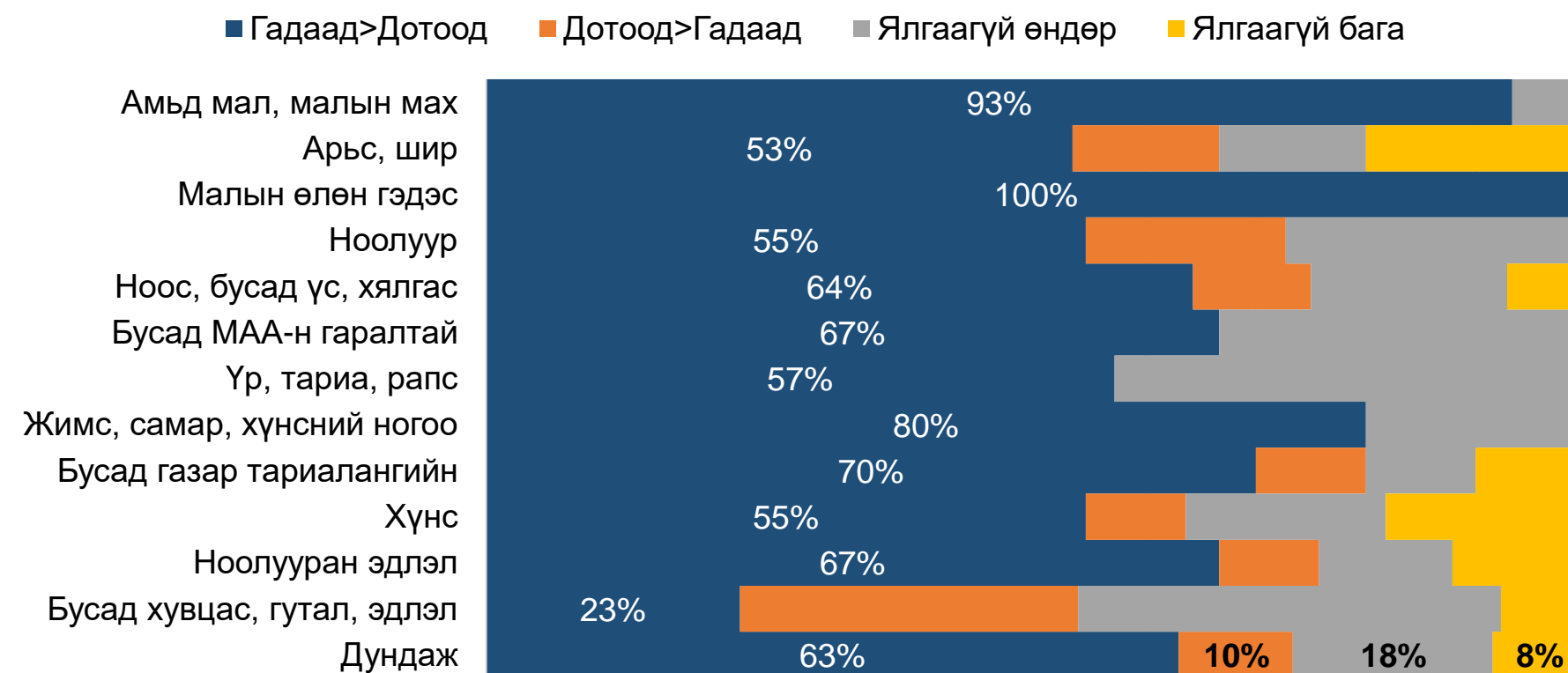
Зах зээлийн судалгаа хийдэг эсэх

Бүтээгдэхүүний төрөл	Тийм
Амьд мал, малын мах	31%
Арьс, шир	27%
Малын өлөн гэдэс	0%
Ноолуур	82%
Ноос, бусад үс, хялгас	41%
Бусад МАА-н гаралтай	33%
Үр, тариа, рапс	43%
Жимс, самар, хүнсний ногоо	80%
Бусад газар тариалангийн	40%
Хүнс	64%
Ноолууран эдлэл	58%
Бусад хувцас, гутал, эдлэл	31%
Дундаж	46%

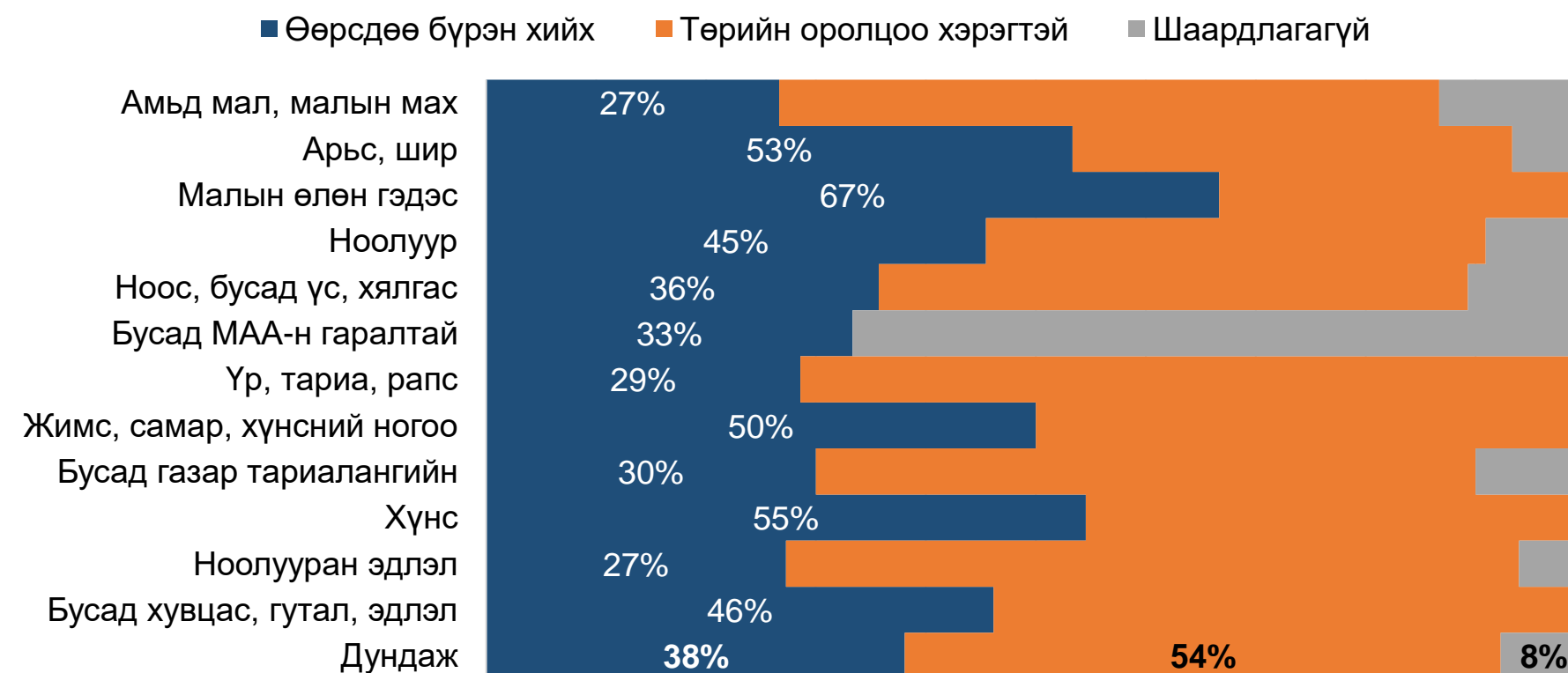
Маркетингийн зардал (жилийн), сая төгрөг

Бүтээгдэхүүний төрөл	Зардал
Амьд мал, малын мах	21.7
Арьс, шир	42.0
Малын өлөн гэдэс	100.0
Ноолуур	151.2
Ноос, бусад үс, хялгас	27.6
Бусад МАА-н гаралтай	26.8
Үр, тариа, рапс	20.3
Жимс, самар, хүнсний ногоо	43.7
Бусад газар тариалангийн	2.3
Хүнс	176.7
Ноолууран эдлэл	79.8
Бусад хувцас, гутал, эдлэл	20.9
Дундаж	64.6

Зах зээлийн эрэлтийн ялгаа

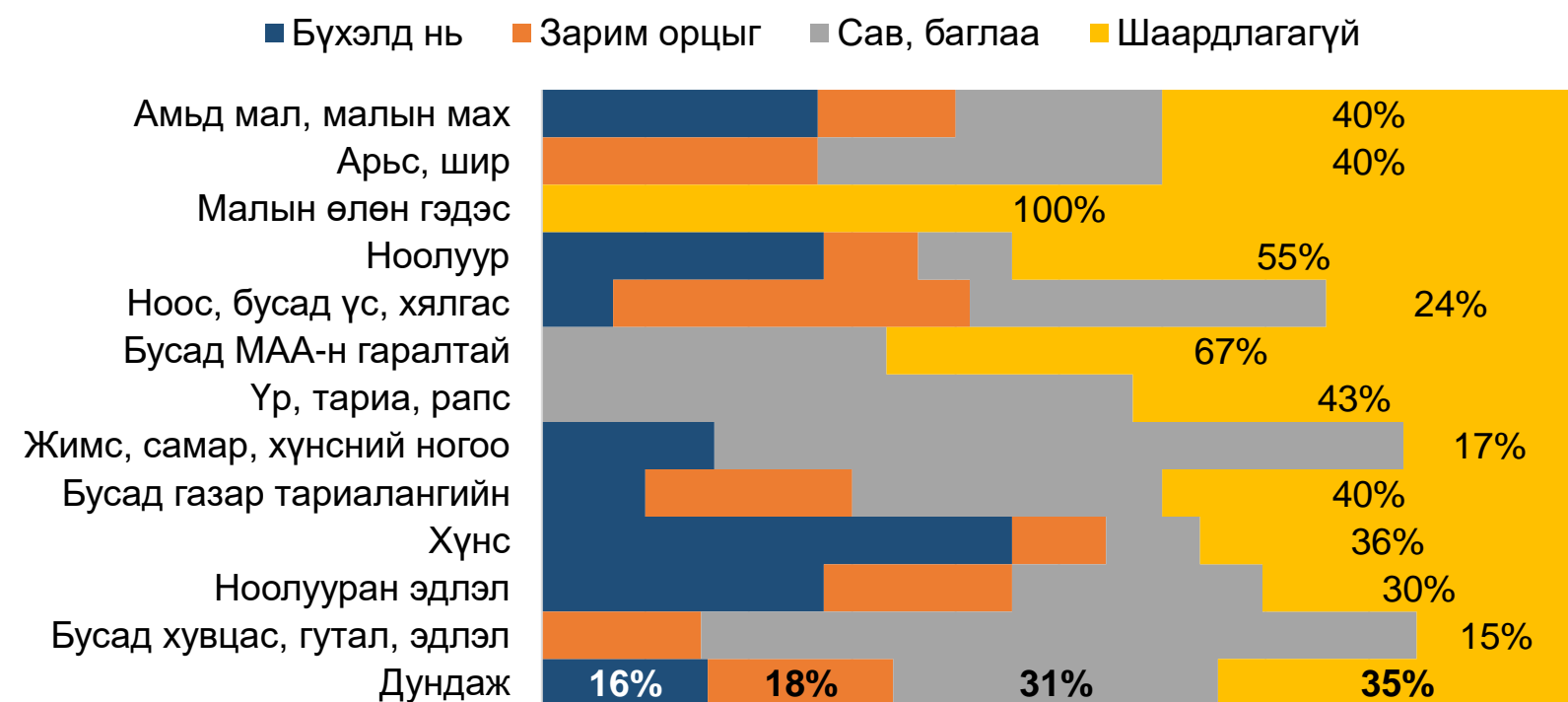

Гадаад маркетинг хийх бололцоо

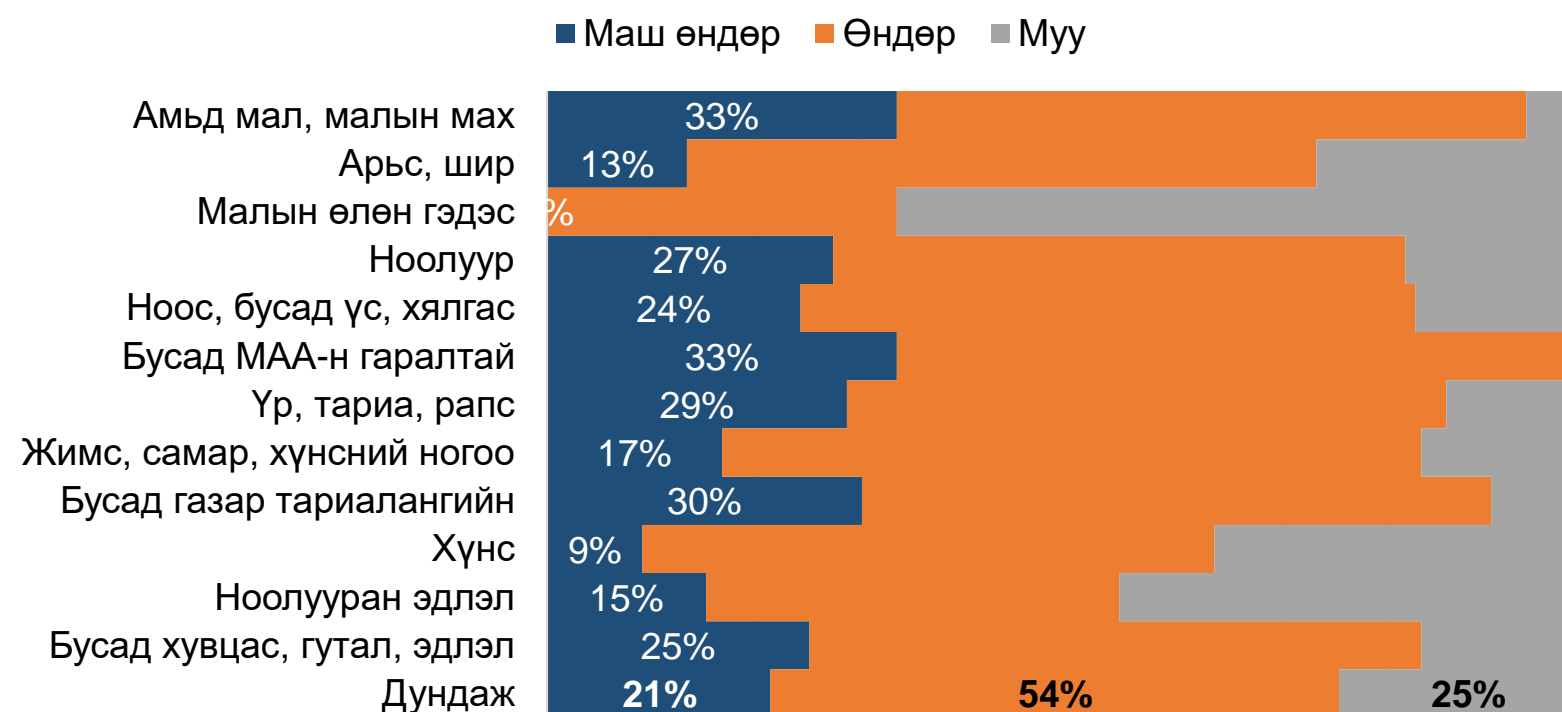

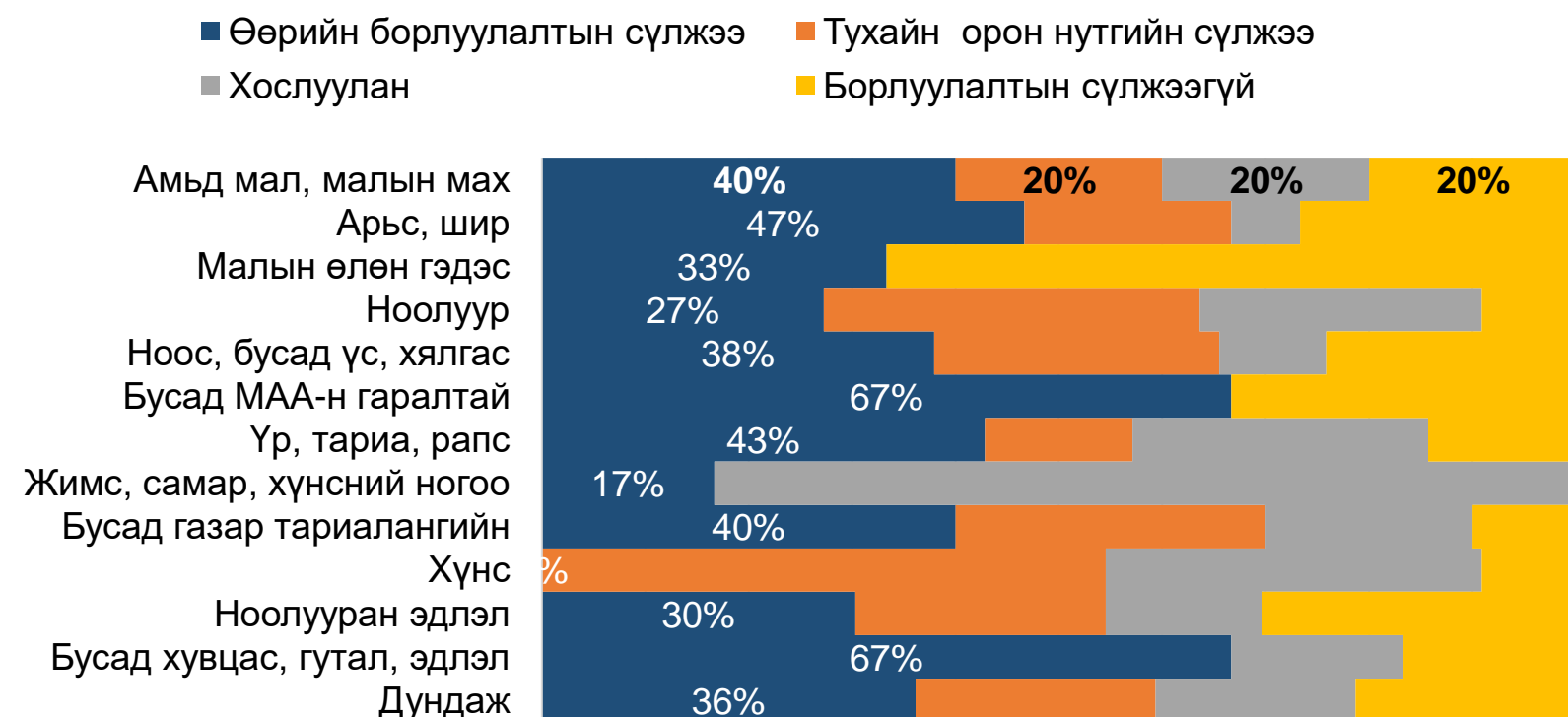
Дотоодод борлуулдаг бүтээгдэхүүндээ нэмэлт өөрчлөлт оруулдаг эсэх

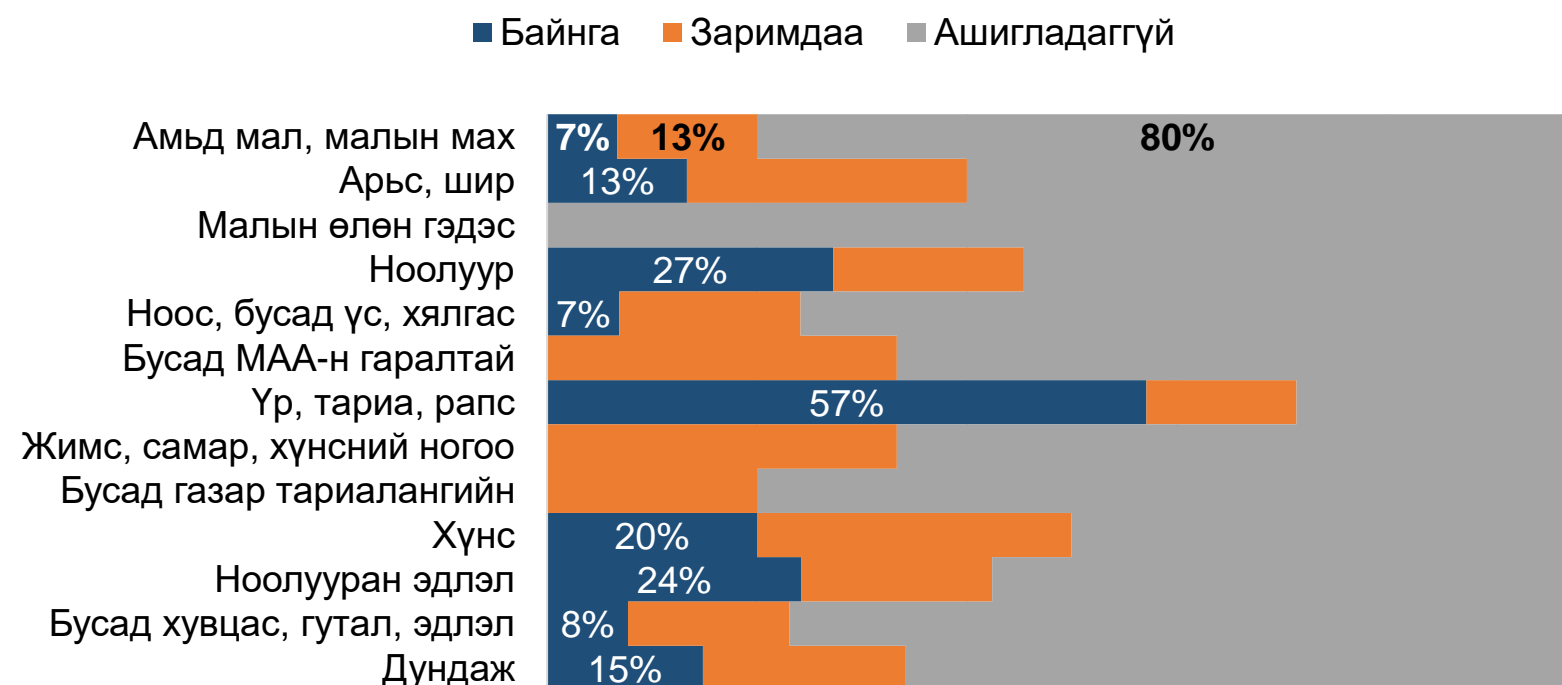
Гадаад зах зээл дээрх үнийн хувьд өрсөлдөх чадвар

Борлуулалтын суваг

Онлайн худалдааны ашиглалт

ИЛТГЭЛИЙН АГУУЛГА

1

Түүвэр судалгааны ерөнхий мэдээлэл

Түүвэрлэлтийн талаар болон түүвэрлэлтийн шинж чанар

2

Экспортын бүтээгдэхүүний талаарх мэдээлэл

Онцлог, нийлүүлэх хугацаа, гадаад гүйлгээ

3

Экспортын бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл, санхүүжилт

Түүхий эд, хүний нөөц, тоног төхөөрөмж, санхүүжилт

4

Гадаад зах зээл

Эрэлт, гадаад маркетинг, борлуулалтын суваг

5

Дотоодын дэмжлэг, саад бэрхшээл

Саад бэрхшээл, шаардлагатай арга хэмжээ

Төрийн үйлчилгээний экспортод хэрхэн нөлөөлдөг талаарх үнэлгээ (маш их хүндрэлтэй -2, маш сайн +2)

Экспортыг нэмэгдүүлэхэд саад болж буй гол хүндрэлүүд (хамгийн хүнд 5-1)

Төр засгийн зүгээс авч хэрэгжүүлэх шаардлагатай арга хэмжээний санал